

DE VOORMALIGE KERK VAN ALDE-BIESEN

Op verzoek van de Heer E. Castermans, hoofdarchitect-directeur bij de Regie der Gebouwen van het Ministerie van Openbare Werken, stelden wij tijdens de maanden oktober en november een onderzoek in naar de ligging en de grondvesten van de voormalige kerk van Alde-Biesen.

Het domein dat een kasteel met gracht, een kerk en talrijke bijgebouwen omvat, werd in 1971 door de Belgische Staat aangekocht. De uitbouw ervan was het werk van de ridders van de Duitse of Teutonische orde. In het begin van de XIIIde eeuw kwam de ridderorde zich op Alde-Biesen vestigen op een uitgestrekt terrein dat zij omstreeks 1220 van graaf Arnold III van Loon en van Mechtild van Are, abdis van Munsterbilzen, ten geschenke had gekregen. Toen reeds bestond er een bedehuis, aan O.-L.-Vrouw toegewijd, dat als bedevaartoord druk bezocht werd.

Ons onderzoek dat plaats had op moerassig terrein, leidde tot de ontdekking van de funderingen van het westelijk deel van een oost-west gerichte, driebeukige kerk met westtoren en van drie bijgebouwen (fig. 69). Het grootste gedeelte ervan ligt onder het hedendaagse bedehuis. Alle funderingen, zowel van de bijgebouwen als van de kerk zelf, vertonen dezelfde bouwtrant: ze zijn opgetrokken in silex- en mergelbrokken met tussenin enkele panfragmenten, ingegoten in een grijze kalkmortel, langs weerszijden afgezet met gezaagde mergelblokken van verschillende afmetingen (lengte schommelend tussen 20 en 40 cm, breedte tussen 10 en 20 cm en hoogte tussen 14 en 20 cm).

De fundering van het torengedouw (A) vormt een vierkant van ca. 7,00×7,00 m buitenwerks, met muren met een breedte van 1,30 m, die echter nergens verbonden zijn met de andere funderingsmuren. In de zuidwesthoek ervan is een versteviging aangebracht die een massale blok vormt van 3,00×3,20 m, gemetseld met dezelfde grondstoffen als deze van de overige funderingen. Langs de oostkant is in de fundering een doorgang gelaten van 3,10 m. De uiteinden van de fundering weerskanten de opening schijnen de steunblokken geweest te zijn van een boogconstructie boven de opening. Het basement van beide steunen is langs de onderste binnenkant merkkelijk verstevigd door een trapsgewijze uitbreiding.

De middenbeuk (B) heeft binnenwerks een breedte van 6,00 m, de zijbeuken (C en D) van 3,00 m. De funderingen van de zijbeuken hebben, zoals het basement van een pijler van de middenbeuk (H), een breedte van 1,00 m, het resterend gedeelte van de opstaande muren van 80 cm.

De funderingen van de bijgebouwen (E en F), noordelijk van de toren en de zijbeuk gelegen, zijn minder solied en ook ondieper ingezet dan deze van het eigenlijke kerkgebouw. Ze hebben slechts een breedte van 0,60 m. Deze twee bijgebouwen zijn wellicht afdelingen van het hospitaal, dat volgens oud gebruik bij de kerk aansloot. Ze werden ongetwijfeld later aangebracht.

Het bijgebouw (G) dat binnenwerks 3,10×3,50 m meet, moet gelijktijdig met de kerk zijn opgetrokken. De fundering ervan heeft langs de twee

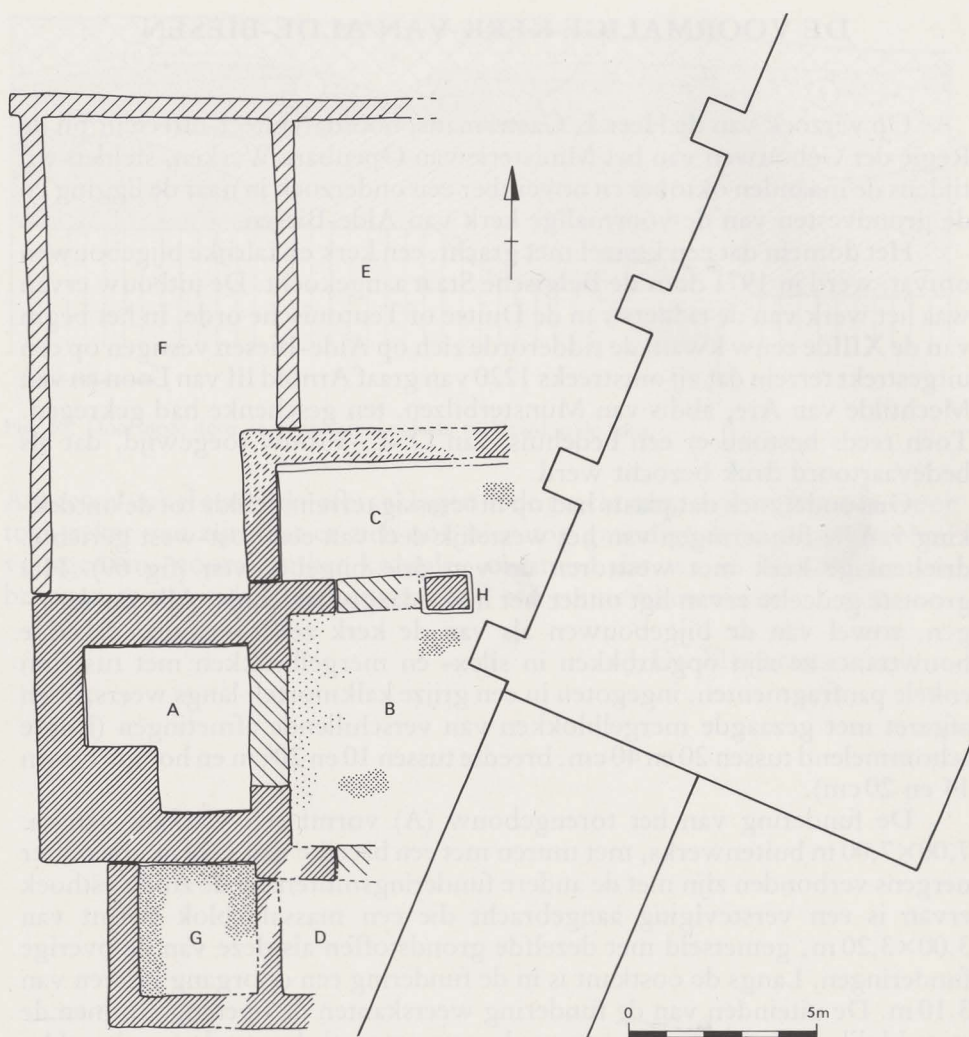

Fig. 69. Plattegrond van het westelijk gedeelte van de kerk met bijgebouwen.

buitenkanten dezelfde breedte als de funderingen van de zijbeuken, doch langs de binnenkant is deze slechts 0,60 m. Binnenin werd op +6,30 m ⁽⁴²⁾ een vloer aangetroffen die was samengesteld uit baksteenrode tegels van 20 tot 24 cm in het vierkant en van 2,5 tot 3 cm dikte. Op een 20 cm hoger niveau lagen vloergedeelten in vast verband in de middenbeuk B en de zijbeuk C, doch de tegels hiervan waren van kleiner formaat en van een andere kleur: ca. 12 cm in

⁴² De niveau's zijn aangegeven ten overstaan van het vast nulpunt dat door de Regie der Gebouwen voor gans het domein werd bepaald.

het vierkant en ca. 2 cm dik, gebakken in witte klei en veelal geel-olijfkleurig geglazuurd. Vermelden we ook de vele tegeltjes die in de vulling werden gevonden: tegeltjes van 4 cm in het vierkant en 1,5 à 2 cm dik (soms ook met grotere afmetingen), in witte en roze klei, geel geglazuurd en daterend uit de periode van 1225 tot 1300.

Het kerkgebouw waarvan wij de funderingen gedeeltelijk hebben blootgelegd, was omstreeks 1570 erg in verval. In 1631 werd het afgebroken en vervangen door de huidige kerk die in 1638 werd ingewijd.

G. V. LUX, W. THYSSEN